KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 30.1.2023

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE
tav@eduskunta.fi

KULUTTAJALIITON KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI KULUTTAJANSUOJALAIN, KULUTTAJANSUOJAVIRANOMAISTEN ERÄISTÄ TOIMIVALTUUKSISTA ANNETUN LAIN 13 §:n JA OIKEUDENKÄYMISKAAREN 5 LUVUN 3 §:N MUUTTAMISEKSI

HE 218/2022 vp

Kuluttajaliitto ry kiittää mahdollisuudesta kirjallisesti lausua vielä erikseen talousvaliokunnan esittämistä kysymyksistä lakiesityksen vaikutuksiin liittyen ja kohteliaimmin esittää seuraavat näkemykset asiaan:

Kuluttajaliitto katsoo, että kuluttajansuojalain 17 a §:n mukaista korkokattoa tulisi alentaa 10 %:iin hallituksen esityksessä ehdotetun 15 prosentin sijaan. Teetimme Taloustutkimuksella laajan kuluttajaselvityksen (N=1817) kesällä 2021 selvittääksemme koronapandemian aikana väliaikaisesti sovelletun alemman korkokaton vaikutuksia kuluttajien luotonsaantiin. Tutkimuksessa selvitettiin tarkemmin vakuudettomien kuluttajaluottojen hakemista ja saamista ennen ja jälkeen 1.7.2020, jolloin vakuudettomien kuluttajaluottojen korkokatto laski kymmeneen prosenttiin. Vakuudetonta kuluttajaluottoa sekä ennen että jälkeen korkokaton muutoksen hakeneista vastaajista (N=382) 68 % prosenttia arvioi, että luottoa ei ollut vaikeampi saada korkokaton alennuttua. Vain 16 % vastaajista ilmoitti luotonsaamisen vaikeutuneen. Toisaalta koronapandemia vaikutti monin tavoin kuluttajien taloustilanteeseen ja vastaajista 11 % arvioi oman maksukykynsä heikentyneen samalla aikajaksolla, joten on mahdollista, että sekin on vaikuttanut luotonmaksukykyyn ja siten luotonsaantiin. Kaikkein pienituloisimmilla (tulot alle 20 000 euroa vuodessa) vaikutus oli hieman suurempi, sillä 25 % vastaajista ilmoitti luotonsaannin vaikeutuneen. Tältä osin on huomattava sekin, että vastaajamäärä jäi erittäin pieneksi (N=30), joten tulos on vain suuntaa antava.

Korkokaton väliaikainen alentaminen ei hävittänyt kuluttajaluottomarkkinoilta toimijoita pelätyllä tavalla eikä nähdäksemme vaikeuttanut kohtuuttomasti kuluttajien luotonsaantia. On selvää, että alhaisempi korko pakottaa luotonantajat tekemään huolellisemmin riskiarvion sekä arvioimaan asiakkaan luotonmaksukyvyn riittävyyden, jolloin luotonanto kaikkein heikoimman maksukyvyn asiakkaille vähenee. Näille kotitalouksille yhteiskunnalla tulee olla tarjota tukea taloudellisen ahdingon välttämiseen, esimerkiksi sosiaalista luototusta. Sosiaalinen luototus on tulossa valtakunnalliseksi hyvinvointialueiden järjestämänä myöhemmin tänä vuonna. Korkeakorkoiset vakuudettomat luotot eivät ole suurelle joukolle kuluttajia oikea ja sopivin väline yllättävien taloushaasteiden ratkaisemiseen. Vakuudettomia kuluttajaluottoja käytetään usein edellisten luottojen maksamiseen ja tästä muodostuu helposti noidankehä, josta kuluttajan on vaikea päästä irti ennen kuin luottoja on kertynyt liikaa. Käräjäoikeuksien velkomustuomioita koskevissa tilastoissa korostuvat etenkin kaikkein korkeakorkoisimmat kuluttajaluotot. Nähdäksemme vakuudettomia kuluttajaluottoja on myönnetty aiemmin ja jossain määrin yhä myös kuluttajille, joiden luotonmaksukyky ei ole ollut riittävä.

Kansainvälisenä verrokkina mainittakoon Hollanti. Hollannissa alennettiin korkokustannuksien enimmäismäärää koronapandemian johdosta. Esitetyt arviot vaikutuksista olivat ennakkoon hyvin

samankaltaisia kuin Suomessa väliaikaisen korkokaton osalta. Hollannissa nämä vaikutukset eivät kuitenkaan realisoituneet arvioidussa mittakaavassa ja Hollanti teki viime kesänä (2022) päätöksen tehdä sääntelystä pysyvää. Hollannin luottokustannusasetuksen (besluit kredietvergoeding) 4 artiklan mukaan vuotuinen luottokustannuskatto on lakisääteinen vaihtuva korko (2 % heinäkuussa 2022, 4 % tammikuussa 2023) lisättynä kahdeksalla prosenttiyksiköllä, eli luottokustannuskatto on tällä hetkellä 12 %.

Nyt käsiteltävän lakiesityksen valmisteleva työryhmä päätti työnsä helmikuussa 2022 juuri ennen Ukrainan sodan alkua. Tilanne korkomarkkinoilla ja taloudessa ylipäätään oli tuolloin hyvin erilainen kuin tällä hetkellä. Valmistelussa ei osattu huomioida korkojen nopeaa nousua. Esitys 15 % prosentin korkokatosta (yhdistettynä vielä korkolain mukaiseen viitekorkoon) tehtiin ns. nollakorkojen aikana. Jo silloin kritisoimme esitystä siitä, että korkojen yhtään noustessa olisi korkokatto tosiasiassa hyvin lähellä nykyistä 20 prosentin korkokattoa. Tämä kritiikki voidaan uusia nykytilanteessa perustellusti. **Kuluttajille esityksestä tuleva hyöty jää vähäiseksi, mikäli korkokattoa ei alenneta esitettyä enempää.**

Samaan aikaan kuluttajien taloudellinen tilanne on heikentynyt merkittävästi. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan palkansaajien reaaliansiot laskivat 4,4 prosenttia vuonna 2022. Luvut voivat vielä tarkentua jonkin verran, mutta lasku oli lähes varmasti suurinta yli 60 vuoteen. Viimeksi reaaliansiot laskivat vuotta 2022 enemmän vuonna 1957, jolloin laskua oli 7,5 prosenttia. Inflaatio ja erityisesti energian ja ruoan hintojen kohoaminen vaikeuttavat monien kotitalouksien asemaa. Myös lainojen, erityisesti asuntolainojen, korkojen nousu vaikuttaa kotitalouksien taloudelliseen tilanteeseen heikentävästi.

Korkokaton sitominen korkolain mukaiseen viitekorkoon tuo joustoa markkinatilanteen mukaisesti ja mahdollistaa luotonantajille reagoimisen muuttuneisiin olosuhteisiin, vaikkakin viiveellä. **Kuluttajansuojalain 17 a §:n mukainen korkokaton pohjalla oleva korkoprosentti tulisi asettaa merkittävästi alhaisemmaksi kuin nykyään, jotta kuluttajille tulisi niitä hyötyjä, joita korkokaton alentamisella on esityksessä esitetty olevan.**

Kuluttajaliitto ry

Tiina Vyyryläinen
vaikuttamistyön päällikkö